

Pohyb a změna

Aristotelés rozlišuje především to, když se něco pohybuje (samo), od toho, když je pohybováno (něčím jiným). A dále rozlišuje pohyb něčeho, co v průběhu pohybu zůstává (beze změny), a tzv. zjinačování (alloiósisis). Problém je ovšem v tom, že na první pohled nikdy nevíme, zda se něco, co se pohybuje, pohybuje samo svým výkonem, anebo zda je pouze něčím jiným pohybováno (sám Aristotelés si svou *energeia* vymyslel, nejenom její název). Vidíme kupříkladu, že potok nebo řeka jsou v pohybu, ale zda to je jejich samovolný pohyb nebo zda jsou něčím jiným pohybovány, to není patrné, když je pozorujeme. To, že dnes všichni jakoby „vědí“, že voda v potoce ani v řece neteče samovolně, ale že je uváděna do pohybu gravitací, je „teoretický“ výklad, předpokládající spoustu jiných zkušeností a zejména promyšlení jejich vzájemné věcné (nejenom logické) provázanosti. Pozorovat můžeme jen výsledek předpokládaného působení gravitace, samotnou gravitaci pozorovat nemůžeme. A druhým problémem je onen rovněž vymyšlený předpoklad, že se vždy při změně mění jen něco, zatímco něco jiného zůstává, a že tedy můžeme mluvit o „něčem“ jen díky tomu, co zůstává.

(Písek, 140603-1.)